

62010CJ0378

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 12 lipca 2012 r. (*1)

„Artykuły 49 TFUE i 54 TFUE — Swoboda przedsiębiorczości — Zasady równoważności i skuteczności — Transgraniczne przekształcenia spółek — Odmowa wpisu do rejestru”

W sprawie C-378/10

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Legfelsőbb Bíróság (Węgry) postanowieniem z dnia 17 czerwca 2010 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 28 lipca 2010 r., w postępowaniu dotyczącym wniosku o wpisanie do rejestru spółek złożonego przez

VALE Építési kft,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes izby, J. Malenovský, R. Silva de Lapuerta, G. Arestis i T. von Danwitz (sprawozdawca), sędziowie,

rzecznik generalny: N. Jääskinen,

sekretarz: A. Impellizzeri, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 14 września 2011 r., rozważywszy uwagi przedstawione:

—

w imieniu VALE Építési kft przez P. Metzinger, ügyvéd,

—

w imieniu rządu węgierskiego przez M.Z. Fehéra, K. Szíjjártó i K. Veres, działających w charakterze pełnomocników,

—

w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego i J. Kemper, działających w charakterze pełnomocników,

—

w imieniu Irlandii przez D. O'Hagana, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez M. Collinsa, SC, B. Doherty'ego, BL, J. Buttimore'a, BL, i L. Williams,

—

w imieniu rządu włoskiego przez G. Palmieri, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego

przez S. Fiorentina, avvocato dello Stato,

—

w imieniu rządu austriackiego przez C. Pesendorfer, działając w charakterze pełnomocnika,

—

w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez S. Hathawaya i H. Walker, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez K. Beala, barrister,

—

w imieniu Komisji Europejskiej przez G. Brauna, A. Siposa i K. Talabér-Ritz, działających w charakterze pełnomocników,

—

w imieniu Urzędu Nadzoru EFTA przez X. Lewisa i F. Simonetti, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 15 grudnia 2011 r.,
wydaje następujący

Wyrok

1

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, dotyczący wykładni art. 49 TFUE i 54 TFUE, został przedstawiony w ramach sporu w przedmiocie transgranicznego przekształcenia spółki prawa włoskiego w spółkę prawa węgierskiego.

Prawo krajowe

2

Artykuł 25 A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (ustawy nr V z 2006 r. o jawności rejestru i postępowaniu sądowym w sprawach dotyczących rejestracji spółek oraz dobrowolnego postępowania likwidacyjnego) stanowi:

„1.

W odpowiednim przypadku wpis do rejestru każdej spółki zawiera:

[...]

g)

nazwę spółki oraz numer rejestracyjny jej poprzedników lub następców prawnych, jak również, jeżeli spółka podjęła w tym zakresie uchwałę, ustaloną przez spółkę datę przekształcenia,

[...]”.

3

Artyku? 57 ust. 4 tej ustawy stanowi:

„S?dem w?a?ciwym do rozpatrywania wniosków o zmian? formy spółki jest s?d rejestrowy w?a?ciwy ze wzgl?du na siedzib? spółki b?d?cej poprzednikiem prawnym. S?d ten wykre?la z rejestru spółk? b?d?c? poprzednikiem prawnym – ze wskazaniem nast?pcy prawnego – i jednocze?nie wpisuje do rejestru spółek spółk? b?d?c? nast?pc? prawnym. S?d zarz?dza w razie potrzeby przekazanie dokumentacji spółki s?dowi rejestrowemu w?a?ciwemu ze wzgl?du na siedzib? nast?pcy prawnego”.

4

Artyku? 69 ust. 1 A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (ustawy nr IV z 2006 r. o spółkach handlowych, zwanej dalej „ustaw? o spółkach handlowych”) przewiduje:

„O ile niniejsza ustawa nie stanowi inaczej, do przekszta?ce? spółek handlowych stosuje si? przepisy dotycz?ce tworzenia spółek handlowych. Zastosowanie maj? równie? przepisy niniejszej ustawy w zakresie przekszta?ce? w?a?ciwe dla poszczególnych form spółek”.

5

Zgodnie z art. 71 tej ustawy:

„1.

O ile umowa spółki nie stanowi inaczej, naczelny organ spółki handlowej sporz?dza plan przekszta?cenia spółki, który sk?ada si? z dwóch etapów. [...]

2.

[...] w pierwszym etapie organ sprawdza, na podstawie wniosku zarz?du – po zasi?gni?ciu opinii rady nadzorczej spółki, je?eli spółka takow? posiada – czy wspólnicy (akcjonariusze) spółki wyra?aj? zgod? na jej przekszta?cenie, a nast?pnie ustala form? prawn? spółki przekszta?canej oraz okre?la wspólników (akcjonariuszy) spółki przekszta?canej, którzy chc? uczestniczy? w spółce przekszta?canej jako jej wspólnicy (akcjonariusze).

3.

Je?eli wspólnicy (akcjonariusze) wyra?? zgod? na przekszta?cenie spółki handlowej wi?kszo?ci? g?osów wymagan? dla spółki przekszta?canej, naczelny organ spółki ustala dzie? wyceny bilansowej, wyznacza bieg?ego rewidenta i zobowi?zuje zarz?d spółki do przygotowania projektu bilansu i projektu wykazu sk?adników majątku oraz wszystkich innych dokumentów niezb?dnych do podj?cia uchwa?y o przekszta?ceniu, przewidzianych przez prawo lub okre?lonych przez organ naczelny.

4.

Zarz?d przygotowuje projekty bilansu i wykazu sk?adników majątkowych przekszta?canej spółki handlowej, projekty bilansu otwarcia i wykazu sk?adników majątkowych spółki przekszta?canej na dzie? przekszta?cenia, projekt umowy spółki przekszta?canej oraz projekt porozumienia z osobami, które nie chc? uczestniczy? w spółce przekszta?canej jako jej wspólnicy (akcjonariusze).

[...]”.

6

Artykuł 73 ustawy o spółkach handlowych zawiera przepisy dotyczące przygotowywania projektu bilansu i jego badania przez biegłych rewidentów, zaś jej art. 74 odnosi się do zatwierdzania przez spółkę projektu bilansu oraz do podziału kapitału nowej spółki.

7

Zgodnie z art. 75 ustawy o spółkach handlowych o uchwale o przekształceniu spółki zawiadamia się organy reprezentacji pracowniczej spółki handlowej oraz zamieszcza stosowną informację w dwóch kolejnych numerach Biuletynu spółek, zawierając m.in. wezwanie dla wierzycieli.

8

Zgodnie z art. 76 ust. 2 tej ustawy wierzyciele posiadający względem spółki przekształcanej niewymagalne wierzytelności powstałe przed pierwszym ogłoszeniem o przekształceniu mogą żądać od tej spółki ustanowienia zabezpieczenia w wysokości równej ich wierzytelnościom.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

9

VALE Costruzioni Srl (spółka z ograniczoną odpowiedzialnością prawa włoskiego, zwana dalej „VALE Costruzioni”), powstała na mocy umowy z dnia 27 września 2000 r., została wpisana do rejestru spółek w Rzymie (Włochy) w dniu 16 listopada 2000 r. W dniu 3 lutego 2006 r. VALE Costruzioni wniosła o wykreślenie jej wpisu z rejestru, wskazując iż zamierza przenieść siedzibę na Węgry i kontynuować tam działalność, zaprzestając jednocześnie jej prowadzenia we Włoszech. Zgodnie z tym wnioskiem rzymskie organy rejestrowe dokonały wykreślenia wpisu VALE Costruzioni z rejestru w dniu 13 lutego 2006 r. Jak wynika z akt sprawy, w rubryce „Wykreślenie wpisu i przeniesienie siedziby” wpisano, że „spółka przeniosła się na Węgry”.

10

Ponieważ spółka utworzona pierwotnie we Włoszech według prawa włoskiego postanowiła przenieść siedzibę na Węgry i tam kontynuować działalność w oparciu o prawo węgierskie, w dniu 14 listopada 2006 r. dyrektor spółki VALE Costruzioni i inna osoba fizyczna zatwierdzili w Rzymie statut spółki VALE Építési kft (spółki z ograniczoną odpowiedzialnością prawa węgierskiego, zwanej dalej „VALE Építési”) w celu wpisania jej do węgierskiego rejestru spółek. Jednocześnie do celów rejestracji uwolniono kapitał spółki w wysokości wymaganej przez prawo węgierskie.

11

W dniu 19 stycznia 2007 r. przedstawiciel VALE Építési złożył do Fővárosi Bíróság (sądu w Budapeszcie) działającego jako cégbíróság (sąd rejestrowy) wniosek o wpis spółki do rejestru na podstawie prawa węgierskiego. We wniosku wskazano, że VALE Costruzioni byłaby poprzednikiem prawnym VALE Építési.

12

Fővárosi Bíróság, działający jako sąd rejestrowy pierwszej instancji, oddalił wniosek o wpis do rejestru. Spółka wniosła apelację do Fővárosi ítéltábla (okręgowego sądu apelacyjnego w

Budapeszcie), który utrzyma w mocy postanowienie o oddaleniu wniosku. Sąd ów uzna, że spółka utworzona i zarejestrowana we Włoszech nie może, na podstawie właściwych przepisów włoskiego prawa spółek, przenieść siedziby na Węgry ani nie może domagać się wpisu we wnioskowanej formie do rejestru spółek. Z orzeczenia sądu wynika, że zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa włoskiego do rejestru spółek można wpisać wyłącznie dane wymienione w art. 24–29 ustawy nr V z 2006 r., w związku z czym nie ma możliwości wskazania jako poprzednika prawnego spółki innej niż spółka włoska.

13

VALE Építési wniosła kasację do Legfelsőbb Bíróság (sądu najwyższego Węgier), przedając kasacji postanowienie o oddaleniu wniosku i zarządzenia wpisania jej do rejestru spółek. Jej zdaniem zaskarżone postanowienie narusza mające bezpośrednio zastosowanie postanowienia art. 49 TFUE i 54 TFUE.

14

VALE Építési podnosi w tym względzie, że w postanowieniu pominięto fundamentalną różnicę między międzynarodowym przeniesieniem siedziby spółki bez zmiany właściwego prawa krajowego z jednej strony a międzynarodowym przekształceniem spółki z drugiej. Tymczasem Trybunał w wyroku z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie C-210/06 Cartesio, Zb.Orz. s. I-9641, bezdyskusyjnie przyjął takie rozróżnienie.

15

Sąd odsyłający podzielił ocenę Fővárosi Ítéltábla i wskazał, że przeniesienie siedziby spółki podlegającej prawu innego państwa członkowskiego, w niniejszym przypadku Republiki Włoskiej, wiąże się z ponownym utworzeniem spółki według prawa włoskiego i wskazaniem jej włoskiego poprzednika, o co wnosi VALE Építési, nie może zostać uznane według prawa włoskiego za przekształcenie, ponieważ krajowe przepisy o przekształceniu mają zastosowanie do sytuacji czysto wewnętrznych. Sąd odsyłający zastanawia się jednak nad kwestią zgodności tego ustawodawstwa ze swobodą przedsiębiorczości, podkreślając, że rozpoznawana przez niego sprawa różni się od sytuacji, której dotyczy ww. wyrok w sprawie Cartesio, gdyż chodzi tu o przeniesienie siedziby spółki wraz ze zmianą właściwego prawa krajowego i jednoczesnym zachowaniem osobowości prawnej, czyli o przekształcenie transgraniczne.

16

W tych okolicznościach Legfelsőbb Bíróság postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1)

Czy przyjmujące państwo członkowskie powinno uwzględnić art. [49 TFUE i 54 TFUE] w sytuacji, gdy spółka utworzona w jednym państwie członkowskim (państwie pochodzenia) przenosi siedzibę do państwa przyjmującego i jednocześnie wykreśla swój wpis do rejestru w państwie członkowskim pochodzenia, wspólnicy spółki zawierają nowy akt utworzenia spółki sporządzony zgodnie z prawem przyjmującego państwa członkowskiego, a spółka występuje o wpis do rejestru spółek przyjmującego państwa członkowskiego zgodnie z prawem tego państwa?

2)

W przypadku odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze – czy w opisanej sytuacji art. [49 TFUE i 54 TFUE] należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie uregulowaniu lub praktyce (przyjmującego) państwa członkowskiego, które zakazuje spółce utworzonej zgodnie z prawem w jakimkolwiek innym państwie członkowskim (pochodzenia) przenoszenia siedziby do przyjmującego państwa członkowskiego i kontynuowania tam działalności na podstawie prawa tego państwa?

3)

Czy dla odpowiedzi na pytanie drugie ma znaczenie powód, dla którego przyjmujące państwo członkowskie odmawia wpisania spółki do rejestru spółek, a w szczególności:

—

fakt, że w akcie utworzenia spółki sporządzonym w przyjmującym państwie członkowskim spółka wskazuje, iż jest następcą prawnym spółki utworzonej w państwie członkowskim pochodzenia, której wpis do rejestru został wykreślony, i wnosi o uczynienie wzmianki w rejestrze spółek przyjmującego państwa członkowskiego o tej spółce jako o spółce będącej poprzednikiem prawnym?

—

kwestia, czy w przypadku międzynarodowego przekształcenia wewnątrzwspólnotowego przyjmujące państwo członkowskie ma przy rozpoznawaniu wniosku o wpisanie spółki do rejestru spółek obowiązek uwzględnienia aktu, którym państwo członkowskie pochodzenia zaznaczyło w swoim rejestrze spółek fakt zmiany siedziby spółki, a w przypadku odpowiedzi twierdzącej, w jakim zakresie?

4)

Czy przyjmujące państwo członkowskie ma prawo orzekać na podstawie swojego prawa spółek regulującego krajowe przekształcenia spółek w przedmiocie wniosku o wpisanie do rejestru spółek tego państwa złożonego przez spółkę, która dokonuje międzynarodowego przekształcenia wewnątrzwspólnotowego, wymagając od tej spółki spełnienia wszystkich przesłanek ustanowionych w prawie spółek przyjmującego państwa członkowskiego dla przekształcenia krajowego (np. sporządzenia bilansu i wykazu składników majątku), czy też przeciwnie, jest ono zobowiązane do dokonania rozróżnienia na podstawie art. [49 TFUE i 54 TFUE] pomiędzy międzynarodowymi przekształceniami wewnątrzwspólnotowymi a przekształceniami krajowymi, a jeżeli tak, to w jakim zakresie?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie dopuszczalności

17

Rzeczniczka Zjednoczonego Królestwa całkowicie kwestionuje dopuszczalność odwołania prejudycjalnego, twierdząc, że pytania prejudycjalne mają charakter czysto hipotetyczny. Pytania te dotyczą bowiem przypadku transgranicznego przekształcenia spółki, podczas gdy w świetle przedstawionych w postanowieniu okoliczności faktycznych omawianych działań nie można uznać za tego rodzaju przekształcenie. Zdaniem Urzędu Nadzoru EFTA pytania

trzecie i czwarte są niedopuszczalne, gdyż przedstawione przez sąd odsyłający ramy prawne zostały opisane zbyt ogólnie, aby Trybunał mógł udzielić na postawione pytania użytecznej odpowiedzi.

18

W celu rozpatrzenia, kolejno, kwestii dopuszczalności całościowego odesłania prejudycjalnego oraz pytań trzeciego i czwartego należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pytania dotyczące wykładni prawa Unii, z którymi zwrócił się sąd krajowy w ramach stanu prawnego i faktycznego, za którego ustalenie jest on odpowiedzialny, przy czym prawidłowość tych ustaleń nie podlega ocenie przez Trybunał, korzystając z domniemania, iż mają one znaczenie dla sprawy. Odmowa wydania przez Trybunał orzeczenia w trybie prejudycjalnym, o które wnioskował sąd krajowy, jest możliwa tylko wtedy, gdy jest oczywiste, że wykładnia prawa Unii, o którą wnioskowano, nie ma żadnego związku ze stanem faktycznym lub przedmiotem sporu przed sądem krajowym, gdy problem jest natury hipotetycznej, bądź gdy Trybunał nie dysponuje informacjami w zakresie stanu faktycznego lub prawnego niezbędnymi do udzielenia przydatnej odpowiedzi na pytania, które zostały mu postawione (zob. wyrok z dnia 22 czerwca 2010 r. w sprawach połączonych C-188/10 i C-189/10 Melki i Abdeli, Zb.Orz. s. I-5667, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).

19

Postawione w niniejszym przypadku pytania dotyczą wykładni art. 49 TFUE i 54 TFUE w ramach rzeczywistego sporu dotyczącego wpisu VALE Építési do rejestru spółek. Ponadto uznanie przez sąd odsyłający operacji będącej przedmiotem toczącego się przed nim postępowania za transgraniczne przekształcenie spółki nie wydaje się pozbawione znaczenia z uwagi na to, że jak wynika z akt sprawy, rzymski organ rejestrowy dokonał wykreślenia wpisu VALE Costruzioni z rejestru spółek, zaznaczając w rubryce „Wykreślenie wpisu i przeniesienie siedziby”, że „spółka przeniosła się na Węgry”.

20

Z tego samego powodu, ze względu na jasne rozdzielenie funkcji sądów krajowych i Trybunału, to nie do Trybunału należy wydanie rozstrzygnięcia w przedmiocie końca istnienia VALE Costruzioni z uwagi na wykreślenie jej wpisu do rzymskiego rejestru spółek. W tych okolicznościach nie można twierdzić, że wnioskowana wykładnia nie ma żadnego związku z rzeczywistością lub z przedmiotem sporu w postępowaniu przed sądem krajowym.

21

Wreszcie sąd krajowy wystarczająco jasno opisał w postanowieniu odsyłającym zarówno okoliczności toczącego się przed nim sporu, jak i właściwe ustawodawstwo krajowe, umożliwiając Trybunałowi zrozumienie znaczenia i zakresu pytań prejudycjalnych, a tym samym udzielenie na nie użytecznej odpowiedzi.

22

W konsekwencji wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, jak również jego poszczególne pytania, należy uznać za dopuszczalne.

Co do istoty

W przedmiocie dwóch pierwszych pytań

23

Poprzez dwa pierwsze pytania, które trzeba rozpatrzyć, należy przede wszystkim zbadać, czy art. 49 TFUE i 54 TFUE należy interpretować w ten sposób, że artykuły te stoją na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które przewiduje możliwość przekształcenia w odniesieniu do spółek prawa krajowego, nie przewiduje możliwości przekształcenia spółki utworzonej na podstawie prawa innego państwa członkowskiego w spółkę prawa krajowego poprzez ponowne jej utworzenie.

– W przedmiocie zakresu zastosowania art. 49 TFUE i 54 TFUE

24

Co się tyczy kwestii, czy tego rodzaju uregulowanie objęte jest zakresem zastosowania art. 49 TFUE i 54 TFUE, należy przypomnieć stanowisko Trybunału wyrażone w pkt 19 wyroku z dnia 13 grudnia 2005 r. w sprawie C-411/03 SEVIC Systems, Zb.Orz. s. I-10805, że co do zasady operacje przekształcenia spółek należą do zakresu działalności gospodarczej, w odniesieniu do której państwa członkowskie mają obowiązek respektować swobodę przedsiębiorczości.

25

Rzeczywiście i niemiecki, Irlandia oraz rząd Zjednoczonego Królestwa podnoszą tymczasem, że tego rodzaju uregulowanie nie jest objęte art. 49 TFUE i 54 TFUE, gdyż transgraniczne przekształcenia spółek, w odróżnieniu od transgranicznych połączeń spółek, które były przedmiotem ww. wyroku w sprawie SEVIC Systems, prowadzą do utworzenia spółki w przyjmującym państwie członkowskim.

26

Powyższa argumentacja nie może zostać uwzględniona.

27

Wprowadzić zgodnie z utrwalonym orzecznictwem spółka utworzona na mocy porządku prawnego danego państwa istnieje wyłącznie za pośrednictwem prawa krajowego, regulującego jej tworzenie i działanie (zob. wyroki: z dnia 27 września 1988 r. w sprawie 81/87 Daily Mail i General Trust, Rec. s. 5483, pkt 19; ww. wyrok w sprawie Cartesio, pkt 104).

28

Bezsporne jest również to, że zgodnie z art. 54 TFUE, w braku jednolitej definicji w prawie Unii spółek objętych swobodą przedsiębiorczości posługującą się jednym tylko kryterium powołania decydującego o właściwym dla tej spółki prawie krajowym, kwestia, czy art. 49 TFUE ma zastosowanie do spółki powołującej się na ustanowione tym postanowieniem podstawowe swobody, stanowi kwestię wstępną, na którą w obecnym stanie prawa Unii odpowiedź można znaleźć jedynie w mającym zastosowanie prawie krajowym (zob. wyrok z dnia 29 listopada 2011 r. w sprawie C-371/10 National Grid Indus, Zb.Orz. s. I-12273, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).

29

Wreszcie państwo członkowskie niezaprzeczalnie posiada właściwe prawo określenia zarówno kryterium powołania wymaganego od spółki, by mogła ona zostać uznana za spółkę utworzoną

zgodnie z jego prawem krajowym i w związku z tym mogą korzystać ze swobody przedsiębiorczości, jak również kryterium wymaganego do utrzymania tego statusu w przyszłości (ww. wyroki: w sprawie Cartesio, pkt 110; w sprawie National Grid Indus, pkt 27).

30

W świetle przedstawionego wyżej utrwalonego orzecznictwa trzeba zauważyć, że ewentualny obowiązek, na podstawie art. 49 TFUE i 54 TFUE, umożliwienia transgranicznego przekształcenia spółki nie narusza ani uprawnień przyjmującego państwa członkowskiego wskazanych w poprzednim punkcie niniejszego wyroku, ani jego kompetencji do określania zasad tworzenia i działania spółki powstałej wskutek transgranicznego przekształcenia.

31

Jak bowiem wynika z orzecznictwa przypomnianego w pkt 27 niniejszego wyroku, spółka taka nieuchronnie podlega jedynie prawu krajowemu przyjmującego państwa członkowskiego, które reguluje stopień wymaganych warunków, jak i sposób jej tworzenia i działania.

32

Wynika stąd, że sformułowania „o ile prawo na to pozwala”, które zostało użyte pod koniec pkt 112 ww. wyroku w sprawie Cartesio, nie należy rozumieć w ten sposób, że co do zasady prowadzi ono do wyłączenia ustawodawstwa przyjmującego państwa członkowskiego dotyczącego przekształceń spółek spod zakresu zastosowania postanowień traktatu FUE regulujących swobodę przedsiębiorczości, ale że stanowi ono jedynie odbicie stwierdzenia, iż spółka utworzona na podstawie przepisów prawa krajowego istnieje wyłącznie za pośrednictwem ustawodawstwa krajowego, które w przypadku spełnienia przewidzianych w nim warunków „zezwala” na jej utworzenie.

33

Wobec powyższego należy stwierdzić, że uregulowanie krajowe, które przewiduje możliwość przekształcenia w odniesieniu do spółek prawa krajowego, nie przewiduje możliwości przekształcenia spółki utworzonej na podstawie prawa innego państwa członkowskiego w spółkę prawa krajowego, objęte jest zakresem zastosowania art. 49 TFUE i 54 TFUE.

– W przedmiocie istnienia ograniczenia swobody przedsiębiorczości i jego ewentualnego uzasadnienia

34

Co się tyczy ograniczenia swobody przedsiębiorczości, należy przypomnieć, że pojęcie przedsiębiorczości w rozumieniu postanowień traktatu dotyczących swobody przedsiębiorczości zakłada faktyczne wykonywanie działalności gospodarczej przez stały zakład w przyjmującym państwie członkowskim przez czas nieokreślony. Zakłada ona zatem rzeczywiste utworzenie danej spółki w tym państwie i faktyczne wykonywanie w nim działalności gospodarczej (wyrok z dnia 12 września 2006 r. w sprawie C-196/04 Cadbury Schweppes i Cadbury Schweppes Overseas, Zb.Orz. s. I-7995, pkt 54 i przytoczone tam orzecznictwo).

35

W niniejszym przypadku nic w postępowaniu przed Trybunałem nie sugeruje, że VALE Építési bázis prowadzi działalność tylko na terytorium Węgry, zaś rzeczywistym celem tej spółki nie jest rzeczywiste przeniesienie siedziby na Węgry, choć ustalenie tej kwestii leży w gestii sądu

odsy?aj?cego.

36

Trzeba przyzna?, ?e w zakresie, w jakim uregulowanie krajowe b?d?ce przedmiotem post?powania przed s?dem krajowym umo?liwia dokonywanie przekszta?ce? jedynie spó?kom maj?cym ju? siedzib? w zainteresowanym pa?stwie cz?onkowskim, uregulowanie takowe wprowadza odmienne traktowanie spó?ek w zale?no?ci od tego, czy przekszta?cenie ma charakter krajowy czy transgraniczny, co mo?e zniech?ca? spó?ki maj?ce siedzib? w innych pa?stwach cz?onkowskich do korzystania ze swobody przedsi?biorczo?ci ustanowionej przez traktat, stanowi?c tym samym ograniczenie w rozumieniu art. 49 TFUE i 54 TFUE (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie SEVIC Systems, pkt 22, 23).

37

Co si? tyczy ewentualnego uzasadnienia tego ograniczenia, Trybuna? w pkt 27 ww. wyroku w sprawie SEVIC Systems rzeczywi?cie stwierdzi?, ?e z po??czeniami transgranicznymi wi??? si? specyficzne problemy, co odnosi si? równie? do transgranicznych przekszta?ce?. Ich przeprowadzanie zak?ada bowiem kolejne zastosowanie przepisów nale??cych do dwóch odr?bnych porz?dków prawnych.

38

Ju? na wst?pie nale?y stwierdzi?, ?e odmienne traktowanie w zale?no?ci od tego, czy przekszta?cenie ma charakter krajowy czy transgraniczny, nie mo?e by? uzasadnione brakiem norm prawa wtórnego Unii. Nale?y bowiem przypomnie?, ?e o ile wspólnotowe przepisy harmonizuj?ce s? z pewno?ci? przydatne dla u?atwienia przekszta?ce? transgranicznych, istnienie tych przepisów nie stanowi wst?pnego warunku wykonywania swobody przedsi?biorczo?ci przewidzianej w art. 49 TFUE i 54 TFUE (zob., w odniesieniu do transgranicznych po??cze? spó?ek, ww. wyrok w sprawie SEVIC Systems, pkt 26).

39

Co si? tyczy uzasadnienia ze wzgl?du na nadrz?dne wymogi interesu ogólnego, takie jak ochrona interesów wierzycieli, akcjonariuszy mniejszo?ciowych i pracowników oraz zachowanie skuteczno?ci kontroli podatkowej oraz uczciwo?ci transakcji handlowych, bezsporne jest, ?e tego rodzaju wzgl?dy mog? uzasadnia? ?rodek stanowi?cy ograniczenie swobody przedsi?biorczo?ci, pod warunkiem by taki ?rodek ograniczaj?cy by? w?a?ciwy dla zapewnienia realizacji przy?tego celu i nie wykracza? poza to, co niezb?dne dla jego osi?gni?cia (zob. ww. wyrok w sprawie SEVIC Systems, pkt 28, 29).

40

Tymczasem w niniejszej sprawie brak tego rodzaju uzasadnienia. Prawo w?gierskie co do zasady odrzuca bowiem mo?liwo?? dokonywania przekszta?ce? transgranicznych, co uniemo?liwia przeprowadzanie takich operacji, nawet gdy interesy wskazane w punkcie poprzednim nie s? zagro?one. W ka?dym razie uregulowanie tego rodzaju wykracza poza to, co niezb?dne dla osi?gni?cia celu okre?lonego jako ochrona tych interesów (zob., w odniesieniu do transgranicznych po??cze? spó?ek, ww. wyrok w sprawie SEVIC Systems, pkt 30).

41

W tych okoliczno?ciach na dwa pierwsze pytania s?du odsy?aj?cego trzeba odpowiedzie?, i? art. 49 TFUE i 54 TFUE nale?y interpretowa? w ten sposób, ?e stoj? one na przeszkodzie

uregulowaniu krajowemu, które przewidują możliwość przekształcenia w odniesieniu do spółek prawa krajowego, zakazuje co do zasady przekształcenia spółki utworzonej na podstawie prawa innego państwa członkowskiego w spółkę prawa krajowego poprzez ponowne jej utworzenie.

W przedmiocie pytań trzeciego i czwartego

42

Poprzez trzecie i czwarte pytanie, które należy rozpatrzyć oddzielnie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 49 TFUE i 54 TFUE, w kontekście transgranicznych przekształceń spółek, należy interpretować w ten sposób, że przyjmujące państwo członkowskie jest uprawnione do stanowienia norm prawa wewnętrznego mających zastosowanie do przeprowadzania takich przekształceń, a tym samym do stosowania przepisów swojego prawa krajowego dotyczących przekształceń wewnętrznych regulujących sposób tworzenia i działania spółek, takich jak wymogi dotyczące przygotowywania bilansu i wykazu składników majątku. Sąd ten poszukuje w szczególności odpowiedzi na pytanie, czy w przypadku transgranicznych przekształceń spółek przyjmujące państwo członkowskie może odmówić umieszczenia w swoim rejestrze spółek wzmianki „pośrednik prawny”, skoro umieszczenie takiej wzmianki możliwe jest w przypadku przekształceń wewnętrznych, a także czy w toku postępowania w sprawie rejestracji spółki państwo to ma obowiązek uwzględnić dokumenty wydane przez organy państwa członkowskiego pochodzenia, a jeżeli tak, to w jakim zakresie.

43

W tym względzie należy przypomnieć, po pierwsze, że skoro na chwilę obecną prawo wtórne Unii nie zawiera szczególnych norm dotyczących transgranicznych przekształceń spółek, normy umożliwiającej przeprowadzanie tego rodzaju operacji mogą mieć również wyjątkowo w prawie krajowym, a konkretnie w prawie państwa członkowskiego pochodzenia, któremu podlega zamierzająca dokonać przekształcenia spółka, oraz w prawie przyjmującego państwa członkowskiego, któremu będzie podlegała spółka przekształcona.

44

Jak bowiem wynika z pkt 37 niniejszego wyroku, przeprowadzenie przekształcenia transgranicznego wymaga kolejnego zastosowania przy dokonywaniu tej operacji prawnej norm należących do dwóch odrębnych porządków prawnych.

45

Po drugie, chociaż z art. 49 TFUE i 54 TFUE nie można wywieść precyzyjnych norm, które mogłyby wykluczyć zastosowanie przepisów krajowych, przepisy te nadal podlegają kontroli w świetle postanowień tych artykułów.

46

Jak bowiem wynika z odpowiedzi udzielonej na dwa pierwsze pytania, art. 49 TFUE i 54 TFUE zobowiązuje państwa członkowskie, które umożliwiają przeprowadzanie przekształceń spółkom prawa krajowego, do zapewnienia tej możliwości spółkom regulowanym prawem innego państwa członkowskiego, chcącym przekształcić się w spółkę prawa krajowego tego pierwszego państwa członkowskiego.

47

W konsekwencji stosowanie przepisów krajowych musi odbywać się z poszanowaniem tego

obowi?zku na podstawie art. 49 TFUE i 54 TFUE.

48

W tym wzgl?dzie nale?y przypomnie?, ?e zgodnie z utrwalonym orzecznictwem dotycz?cym wielu dziedzin, wobec braku stosownych uregulowa? Unii w?a?ciwymi przepisami s?u??cymi ochronie wynikaj?cych z prawa Unii praw jednostek s? wewn?trzne przepisy ka?dego pa?stwa cz?onkowskiego, pod warunkiem jednak, ?e nie s? one mniej korzystne od uregulowa? dotycz?cych podobnych sytuacji zaistnia?ych pod rz?dami prawa wewn?trznego (zasada równowa?no?ci) i ?e nie czyni? one praktycznie niemo?liwym lub nadmiernie utrudnionym wykonywania praw nadanych w porz?dku prawnym Unii (zasada skuteczno?ci) (zob. podobnie, w odniesieniu do zwrotu nienale?nego ?wiadczenia, wyrok z dnia 22 pa?dziernika 1998 r. w sprawach po??czonych od C-10/97 do C-22/97 IN. CO. GE.'90 i in., Rec. s. I-6307, pkt 25; w odniesieniu do prawa administracyjnego, wyrok z dnia 7 czerwca 2007 r. w sprawach po??czonych od C-222/05 do C-225/05 van der Weerd i in., Zb.Orz. s. I-4233, pkt 28; w odniesieniu do odpowiedzialno?ci pozaumownej pa?stwa cz?onkowskiego, wyrok z dnia 24 marca 2009 r. w sprawie C-445/06 Danske Slagterier, Zb.Orz. s. I-2119, pkt 31; w odniesieniu do wymogu za?wiadczenia w celu skorzystania z korzy?ci podatkowej, wyrok z dnia 30 czerwca 2011 r. w sprawie C-262/09 Meilicke i in., Zb.Orz. s. I-5669, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo).

49

Tymczasem trzeba stwierdzi?, ?e logika stoj?ca za tym orzecznictwem znajduje zastosowanie równie? w kontek?cie prawnym sprawy b?d?cej przedmiotem post?powania przed s?dem krajowym. Otó? podobnie jak w owym orzecznictwie, przys?uguje jednostce prawo wynika wprost z prawa Unii – w niniejszym przypadku jest to prawo do przekszta?cenia transgranicznego, którego przeprowadzenie, wobec braku unormowa? na szczeblu Unii, wymaga zastosowania prawa krajowego.

50

W tym wzgl?dzie nale?y zauwa?y?, ?e okre?lenie przez przyjmuj?ce pa?stwo cz?onkowskie prawa wewn?trznego w?a?ciwego dla przeprowadzenia transgranicznego przekszta?cenia spółki samo w sobie nie oznacza wy??czenia konieczno?ci przestrzegania obowi?zków wynikaj?cych z art. 49 TFUE i 54 TFUE.

51

Poza sporem pozostaje bowiem to, ?e przekszta?cenie transgraniczne, w przyjmuj?cym pa?stwie cz?onkowskim, prowadzi do utworzenia nowej spółki w oparciu o prawo tego pa?stwa cz?onkowskiego. Tymczasem spółka utworzona na mocy porz?dku prawnego danego pa?stwa istnieje wy??cznie za po?rednictwem prawa krajowego, reguluj?cego jej tworzenie i dzia?anie (zob. ww. wyroki: w sprawie Daily Mail i General Trust, pkt 19; w sprawie Cartesio, pkt 104).

52

Tym samym nie mo?na kwestionowa? stosowania przez W?gry przepisów ich prawa krajowego dotycz?cych przekszta?ce? wewn?trznych reguluj?cych tworzenie i dzia?anie spółek, takich jak przepisy reguluj?ce przygotowywanie bilansu i wykazu sk?adników maj?tku.

53

Po trzecie, nale?y wyra?nie podkre?li?, w zwi?zku z pytaniami s?du odsy?aj?cego dotycz?cymi przeprowadzenia operacji przekszta?cenia spółki b?d?cej przedmiotem post?powania przed tym

sędem, obowiązki wynikające z zasad równowagi i skuteczności, którym podlega stosowanie prawa krajowego.

54

Co się z jednej strony tyczy zasady równowagi, trzeba zauważyć, że zgodnie z tą zasadą państwo czoskowskie nie ma obowiązku traktowania transgranicznych przekształceń spółek bardziej korzystnie od przekształceń krajowych. Zasada ta narzuca jedynie wymóg, aby przepisy przewidziane w prawie krajowym służyć ochronie wynikających z prawa Unii praw jednostek nie były mniej korzystne od przepisów regulujących podobne sytuacje o charakterze wewnętrznym.

55

Skoro więc ustawodawstwo państwa czoskowskiego wymaga, w ramach przekształcenia wewnętrznego, zachowania ciszej cięgi ości prawnej i ekonomicznej między spółką poprzednikiem, która chce dokonać przekształcenia, i będącą jej następcą spółką przekształconą, zachowanie tego rodzaju cięgi ości może być wymagane również w przypadku przekształcenia transgranicznego.

56

Jednakże odmowa, przy okazji przekształcenia transgranicznego, wskazania przez organy państwa czoskowskiego w rejestrze spółek spółki państwa czoskowskiego pochodzenia jako „poprzednika prawnego” spółki przekształconej jest niezgodna z zasadą równowagi, jeżeli możliwość uczynienia takiej wzmianki istnieje w przypadku przekształceń wewnętrznych. Należy w tym względzie zauważyć, że wskazanie w rejestrze spółek „poprzednika prawnego” może, niezależnie od tego, czy dane przekształcenie miało charakter krajowy czy transgraniczny, być szczególnie użyteczne do celów poinformowania wierzycieli spółki, która dokonała przekształcenia. Rząd włoski nie przedstawił też żadnych argumentów przemawiających za tym, aby możliwość uczynienia takiej wzmianki była zastrzeżona tylko dla przekształceń wewnętrznych.

57

W konsekwencji odmowa wskazania w włoskim rejestrze spółek VALE Costruzioni jako „poprzednika prawnego” jest niezgodna z zasadą równowagi.

58

Co się z drugiej strony tyczy zasady skuteczności, w niniejszej sprawie nasuwa się pytanie, jakie znaczenie przyjmujące państwo czoskowskie powinno przypisać, w toku postępowania w sprawie wniosku o rejestrację, dokumentom wydanym przez organy państwa czoskowskiego pochodzenia. W kontekście sporu będącego przedmiotem postępowania przed sądem krajowym pytanie to wiąże się ze zbadaniem przez organy włoskie, czy VALE Costruzioni przestała istnieć w prawie włoskim, zgodnie z przewidzianymi w nim warunkami, jednocześnie zachowując osobowość prawną umożliwiającą jej przekształcenie się w spółkę prawa włoskiego.

59

Ponieważ badanie to stanowi niezbędne kryterium powołania postępowania rejestracyjnego w państwie czoskowskim pochodzenia z postępowaniem w przyjmującym państwie czoskowskim, faktem pozostaje, że wobec braku norm prawa Unii, procedura rejestracyjna w przyjmującym państwie czoskowskim regulowana jest przepisami jego prawa wewnętrznego, które co do zasady określa również to, jakie dowody musi przedstawić spółka wnioskująca o przekształcenie

w celu potwierdzenia spełnienia przez nią warunków zgodnych z prawem Unii i wymaganych przez państwo członkowskie pochodzenia.

60

Tymczasem praktyka organów przyjmującego państwa członkowskiego polegająca na generalnej odmowie uwzględnienia w postępowaniu rejestracyjnym dokumentów wydanych przez organy państwa członkowskiego pochodzenia grozi postawieniem spółki wnioskującej o przekształcenie w sytuacji, w której spółka ta nie będzie mogła udowodnić, że faktycznie spełnia wymogi państwa członkowskiego pochodzenia, wskutek czego dokończenie transgranicznego przekształcenia, które spółka ta rozpoczyna, może okazać się niemożliwe.

61

Wynika stąd, że zgodnie z zasadą skuteczności organy przyjmującego państwa członkowskiego są zobowiązane do tego, aby w toku rozpatrywania wniosku o rejestrację spółki należycie uwzględnić dokumenty wydane przez organy państwa członkowskiego pochodzenia potwierdzające, że spółka ta faktycznie spełnia jego wymogi, o ile wymogi te są zgodne z prawem Unii.

62

W związku z powyższym na pytania trzecie i czwarte trzeba odpowiedzieć, iż art. 49 TFUE i 56 TFUE, w kontekście transgranicznych przekształceń spółek, należy interpretować w ten sposób, że przyjmujące państwo członkowskie jest uprawnione do stanowienia norm prawa wewnętrznego mających zastosowanie do przeprowadzania takich przekształceń, a tym samym do stosowania przepisów swojego prawa krajowego dotyczących przekształceń wewnętrznych regulujących sposób tworzenia i działania spółek, takich jak wymogi w zakresie przygotowywania bilansu i wykazu składników majątku. Niemniej zasady równoważności i skuteczności stoją na przeszkodzie temu, aby przyjmujące państwo członkowskie mogło

—

odmówić w przypadku przekształceń transgranicznych wskazania spółki chcącej dokonać przekształcenia jako „poprzednika prawnego”, jeżeli możliwość uczynienia w rejestrze spółek takiej wzmianki o spółce będącej poprzednikiem istnieje w przypadku przekształceń wewnętrznych, lub

—

odmówić należytego uwzględnienia w toku postępowania w sprawie rejestracji spółki dokumentów wydanych przez organy państwa członkowskiego pochodzenia.

W przedmiocie kosztów

63

Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

1)

Artykuły 49 TFUE i 54 TFUE należy interpretować w ten sposób, iż stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które przewiduje możliwość przekształcenia w odniesieniu do spółek prawa krajowego, zakazuje co do zasady przekształcenia spółki utworzonej na podstawie prawa innego państwa członkowskiego w spółkę prawa krajowego poprzez ponowne jej utworzenie.

2)

Artykuły 49 TFUE i 56 TFUE, w kontekście transgranicznych przekształceń spółek, należy interpretować w ten sposób, że przyjmujące państwo członkowskie jest uprawnione do stanowienia norm prawa wewnętrznego mających zastosowanie do przeprowadzania takich przekształceń, a tym samym do stosowania przepisów swojego prawa krajowego dotyczących przekształceń wewnętrznych regulujących sposób tworzenia i działania spółek, takich jak wymogi w zakresie przygotowywania bilansu i wykazu składników majątku. Niemniej zasady równoważności i skuteczności stoją na przeszkodzie temu, aby przyjmujące państwo członkowskie mogło

—
odmówić w przypadku przekształceń transgranicznych wskazania spółki chcącej dokonać przekształcenia jako „pośrednika prawnego”, jeżeli możliwość uczynienia w rejestrze spółek takiej wzmianki o spółce będącej pośrednikiem istnieje w przypadku przekształceń wewnętrznych, lub

—
odmówić należytego uwzględnienia w toku postępowania w sprawie rejestracji spółki dokumentów wydanych przez organy państwa członkowskiego pochodzenia.

Podpisy

(*1) Język postępowania: węgierski.